

*Maahanmuuttaja-*  
**OPPILAS**

Seinäjoki

**ESI- JA PERUSOPETUKSESSA SEINÄJOELLA**



*Koonnut: Kehittämisopettajat Hanna Rahko ja Johanna Tuohisaari yhteistyössä maahanmuuttajaopetuksen kehittämistyöryhmän kanssa keväällä 2013.*

*Päivittänyt: Anna Peräaho ja Johanna Tuohisaari 2017*

*Kannen kuva: Shutterstock*

*Graafinen suunnittelu: Teijo Päckilä, Alexander Saloranta*

**Seinäjoki**



# SISÄLLYS

<b>1 <u>Maahanmuuttajaopetus Seinäjoella</u></b>	<b>4</b>
<b>2 <u>Maahanmuuttajaoppilaan opetus</u></b>	<b>8</b>
2.1 <u>Ohjeita rehtorille</u>	8
2.2 <u>Ohjeita opettajille</u>	8
2.3 <u>Suomi toisena kielenä -opetus</u>	8
2.3.1 <u>S2-opetus varhaiskasvatuksessa</u>	11
2.4 <u>Oman äidinkielen ja uskonnon opetus</u>	11
2.5 <u>Maahanmuuttajaoppilaan arviointi</u>	12
<b>3 <u>Maahanmuuttajaoppilaan tukeminen</u></b>	<b>14</b>
3.1 <u>Kulttuurinen tuki</u>	14
3.2 <u>Oppimisen tuki</u>	15
3.3 <u>Oppilashuollon tuki</u>	15
3.3.1 <u>Kodin ja koulun sekä varhaiskasvatuksen yhteistyö</u>	15
3.4 <u>Tiedonkulku eri nivelvaiheissa</u>	17
3.4.1 <u>Siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen</u>	17
3.4.2 <u>Siirtyminen esiopetuksesta valmistavaan opetukseen tai yleisopetukseen</u>	17
3.4.3 <u>Siirtyminen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen</u>	17
3.4.4 <u>Siirtyminen perusopetuksessa</u>	18
3.4.5 <u>Siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle</u>	18
<b>4 <u>Sivistys- ja terveystoimen yhteistyö</u></b>	<b>20</b>
<b>5 <u>Kehittämistarpeet Seinäjoen maahanmuuttajaopetuksessa</u></b>	<b>22</b>
<b>6 <u>Liitteet</u></b>	<b>24</b>
<i>Liite 1. Ohjeita maahanmuuttajien opetukseen</i>	
<i>Liite 2. S2-opetuksen vuosikello</i>	
<i>Liite 3. Maahanmuuttajaoppilaan oppimissuunnitelma perusopetuksessa</i>	
<i>Liite 4. Maahanmuuttajalapsen oppimissuunnitelma esiopetuksessa</i>	

# 1

## MAAHANMUUTTAJA- OPETUS SEINÄJOELLA

**M**aahanmuuttajaoppilaalla tai -lapsella tarkoitetaan sekä Suomeen muutaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Seinäjoelle maahanmuuttajaoppilaat ovat useimmiten tulleet joko pakolaisina, vanhempien työperäisen maahanmuuton,

vanhemman avioliiton tai adoption kautta. Suomessa vakinaisesti asuvat lapset, myös ulkomaan kansalaiset, ovat oppivelvollisia. Myös kaikilla alle 16-vuotiailla kansainvälistä suojelua (turvapaikkaa eli pakolaisasemaa tai toissijaista suojelua) hakevilla on oikeus perusopetukseen (Sosiaali- ja terveysministeriön kuntainfo 4/2017). Alle kouluikäisillä maahanmuuttajalapsilla on mahdollisuus muiden lasten tavoin osallistua varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.

### Maahanmuuttajien opetuksen tavoitteena on

#### EDISTÄÄ

*opetukseen osallistuvien oppilaiden tasapainoista kehitystä ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.*

#### ANTAA

*Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa.*

#### PITÄÄ YLLÄ

*maahanmuuttajaoppilaiden kulttuuri-identiteettiä.*



**K**ouluikäisinä Seinäjoelle saapuneille oppilaille annetaan yleensä perusopetukseen valmistavaa opetusta. Tapauskohtaisesti lapselle voidaan antaa esipetusta tai varhaiskasvatusta. Seinäjoella valmistavaa opetusta (valo) on pitkään annettu Marttilan koulussa, mutta syksyllä 2017 Seinäjoella on alkanut maahanmuuttajaopetuksen kaksivuotinen uudistuskokeilu, jonka myötä kuviot muuttuvat. Lisää kokeilusta on kirjoitettu tämän asiakirjan lukuun 1.1. Oppilaat ovat tavallisesti valmistavassa opetuksessa noin vuoden ajan. Valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää oppilaan kotoutumista sekä antaa tarvittavat valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten. Kun oppilas on saavuttanut riittävät kouluvalmiudet, siirtyy hän perusopetukseen.

Oppilaan luokkatason valinnassa on otettava huomioon oppilaan kielitaito ja sosiaaliset valmiudet. On mahdollista sijoittaa oppilas yhtä vuosiluokkaa alemmas kuin hänen ikänsä määräisi. Täten pyritään varmistamaan, että oppivelvollisuus on mahdollista suorittaa ennen oppivelvollisuusiän päättymistä. Tavoitteena on, että oppilas pystyy opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia

perusopetuksen oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan perusopetuksen jälkeen. Oppilas kannattaa sijoittaa kahta vuosiluokkaa alemmas vain erittäin painavista syistä valo-opettajan, rehtorin ja S2-opettajan yhteisellä päätöksellä.

Maahanmuuttajaopetuksen järjestämisessä Seinäjoelle on tukena valo-opettajat, suomi toisena kielenä -opettaja, pakolaiskoordinaattori ja maahanmuuttajaopetusta koordinoiva opettaja. Yhteistyötä tehdään myös vanhempien, päiväkodin opettajan, luokan-/aineenopettajan, erityisopettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen S2-koordinaattorin, oppilaanohjaajan, kuraattorin, rehtorin ja oppilashuoltoryhmän kanssa. Lisäksi Akkunon Maahanmuuttajien opetus -yhteisöön on koottu tarpeelliset asiakirjat ja ajankohtaista tietoa opetusjärjestelyistä.

Opetuksen järjestäjä on oikeutettu erilliseen valtionavustukseen vieraskielisten oppilaiden opetuksessa, jos oppilas on kotouttamisen piirissä (neljä vuotta pakolai-

sena maahantulosta). Lisäksi niiden oppilaiden, joiden opiskelun aloittamisesta on kulunut enintään kuusi vuotta, tukiopetuksesta eri oppiaineissa ja S2-opetuksesta voidaan anoa jälkikätehen erillistä valtionavustusta annetun opetuksen perusteella.

### 1.1 Maahanmuuttajaopetuksen uudistuskokeilu Seinäjoella 2017–2019

Seinäjoella on alkanut syksyllä 2017 kahden lukuvuoden mittainen kokeilu, jossa valmistavaa opetusta ja muutakin maahanmuuttajaopetusta pyritään uudistamaan ja tukemaan. Kokeilun aikana perinteinen luokkamuotoinen valmistava opetus muutetaan ns. kotipesämalliksi. Perusopetuksen valmistavaa opetusta järjestetään keskittämiskouluissa. Kaupungin eri alueilla on nimettyjä kouluja, joihin uusien maahanmuuttajalasten opetus keskitetään. Valmistavan opetuksen alkaessa kartoitetaan oppilaan tarpeet, ja aivan alussa oppilas opiskelee vahvasti valmistavan opetuksen opettajan johdolla kotipesäluokassa. Jokaisella valmistavan opetuksen oppilaalla on kuitenkin alusta asti myös luokkapaikka yleisopetuksen luokalla, ja heti, kun se on kielitaidon ja oppilaan muiden valmiuksien kannalta mahdollista, oppilasta integroidaan yleisopetuksen ryhmään ainakin taito- ja taideaineissa. Muihinkin perusopetuksen oppiaineisiin integrointi voi olla mahdollista jo varhaisessakin vaiheessa. Sopivia aineita, joissa yleensä pärjää vähäiselläkin kielitaidolla ovat esim. liikunta, käsityö, kuvataide ja kotitalous ja joskus esim. matematiikka.

#### Keskittämiskoulussa on siis

- kotipesäluokka, josta jalkaudutaan muuhun opetukseen
- välitön luokkavaraus yleisopetuksen luokkaan oppilaille
- alkutyöskentely kotipesäluokassa
- nopea integrointi taito- ja taideaineissa

- koko ajan lisääntyvää integrointia sekä yhdessä kotipesän opettajan kanssa että ilman

Tarve kokeilulle syntyi, kun huomattiin, että maahanmuuttajataustaiset oppilaat hakeutuvat valmistavassa opetuksessa helposti omiin kieliryhmiinsä ja vuorovaikutus suomenkielisiin jää melko vähäiseksi. Tämän kokeilun kautta oppilaat toimivat alusta lähtien vahvasti suomen kieltä kuullen ja käyttäen. Maahanmuuttajaoppilaat ovat suomen kielen osaamisen eri vaiheissa, ja heidän tarvitsemastaan yksilöllisestä tuesta vastaavat valmistavan opetuksen opettajat, jotka toimivat yhteistyössä oppilaiden luokanopettajien/aineenopettajien kanssa. Valmistavan opetuksen opettajat tukevat oman työnkuvansa puitteissa myös kouluissa opiskelevia, jo yleisopetukseen siirtyneitä maahanmuuttajaoppilaita sekä resurssien riittäessä myös kantasuomalaisia oppilaita. Tukea voidaan antaa tilanteen mukaan joko luokkaopetuksen yhteydessä samanaikaisopettajana tai kotipesässä.

Kokeilu vaatii myös luokanopettajilta ja aineenopettajilta entistä kielitietoisempaa suhtautumista omaan opetukseen. Luokanopettajat ja aineenopettajat toimivat myös omasta tehtävästään käsin suomen kielen opettajina, ja heidän on tärkeää huomioida muun muassa havainnollinen kielenkäyttö ja selkeästi annetut ohjeet opetuksessaan. Maahanmuuttajaopetuksen uudistuskokeilu vaatiikin Seinäjoen kouluilta vielä aiempaa kielitietoisempaa suhtautumista opetukseen ja kaikkeen koulun toimintakulttuuriin silloin, jos koulussa on yksikin maahanmuuttajataustainen oppilas.



# 2

## MAAHANMUUTTAJA- OPPILAAN OPETUS

### 2.1 Ohjeita rehtorille

**S**euuraavaan on koottu toimintaohjeita rehtorille silloin, kun kouluun tulee maahanmuuttajataustainen oppilas.

- Selvitä, kuuluuko oppilas valmistavan opetuksen piiriin.
- Hanki tietoa oppilaasta ja hänen koulutustastaan. Jos mahdollista, tutustu oppilaan oppimissuunnitelmaan yhteistyössä oppilaan opettajan kanssa.
- Selvitä, onko oppilaasta tehty erityisen tuen päätös.
- Pidä palaveri lähettävän koulun ja oppilasta jatkossa opettavien opettajien kanssa ([ks. luku 3.1](#))
- Päätä, mihin luokkaan oppilas on tarkoituksenmukaista sijoittaa. Huomioi luokkakoko ja mahdollisuus opetuksen tukeen, esimerkiksi avustajaan, tukiopetukseen ja erityisopetukseen. Mikäli oppilaasta ei seuraa mukana riittäviä taustatietoja, kannattaa sopivan opetusryhmän valinnassa hyödyntää S2-opettajan / erityisopettajan asiantuntemusta.
- Jos oppilas kuuluu kotouttamisen piiriin (alle neljä vuotta pakolaisena maahantulosta), ota yhteyttä Seinäjoen pakolaiskeskukseen. Sen kautta on mahdollista saada apua ja tukea.
- Jos oppilas on oikeutettu S2-oppimäärän opetukseen, selvitä, miten ja milloin se toteutetaan ko. oppilaan kohdalla (huomioi lukujärjestys). Rehtorilla on velvollisuus ilmoittaa oppilas S2-ryhmään.
- Etelä-Pohjanmaalla eri uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetus järjestetään osittain yhteisenä ja osittain eriyttynä opetuksena. Evankelis-luterilaista uskontoa lukuun ottamatta eriytetyn opetuksen jaksot järjestetään etäopetuksena. Jos oppilas osallistuu muun katsomuksen kuin evankelis-luterilaisen uskonnon opetukseen, selvitä Akkunasta Eteläpohjalaisesta verkkokoulusta, milloin etäopetusjaksoja järjestetään. Muuna aikana oppilas opiskelee yhdessä muun luokan kanssa.
- Selvitä myös, järjestetäänkö oppilaan oman äidinkielen opetusta.
- Ilmoita oppilas tarvittaviin opetusryhmiin (s2-opetus, oman äidinkielen opetus) ja ota yhteys koulutoimistoon mahdollisten kuljetusten järjestämiseksi.

### 2.2 Ohjeita opettajille

**K**äytännön ohjeita varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen on koottu liitteeseen ([liite 1](#)). Se sisältää muun muassa ohjeita maahanmuuttajataustaisen oppilaan eriyttämiseen ja kielitaidon kehittymisen tukemiseen. Liitteessä on myös materiaali- ja linkkilista.

### 2.3 Suomi toisena kielenä -opetus

**P**erusopetuksen maahanmuuttajaoppilaille suomi on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluajan. Koska oppilas opiskelee kaikkia perusopetuksen oppiaineita suomeksi, on suomen kielen opiskeluun panostettava.



Ne maahanmuuttajaoppilaat, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, opiskelevat suomea toisena kielenä (S2). Suomi toisena kielenä on yksi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääristä. Oppilaalla on oikeus kyseiseen oppimäärään, jos hänen kielitaitonsa ei ole kaikilla kielen osa-alueilla (luetun ymmärtäminen, kuullun ymmärtäminen, kirjoittaminen, puhuminen) äidinkielen tasolla. Oppilaan opiskelema oppimäärä merkitään todistukseen.

S2-oppilaan opetuksen lähtökohtana on kielitaito. Suomi toisena kielenä -opetus voidaan järjestää erillisessä S2-ryhmässä joko kokonaan tai osittain tai integroituna suomi äidinkielenä opetukseen. Seinäjoella erillistä S2-opetusta järjestetään yleensä 2 h / vko / opetusryhmä. Vaikka oppilas opiskelisi kokonaan osana äidinkielen ryhmää, eikä osallistuisi erilliseen S2-opetukseen, on hänen opetuksessaan silti edettävä S2-oppimäärän mukaisesti.

Usein herää kysymys, tarvitseeko maahanmuuttajataustaisen oppilaan opiskella S2-oppimäärää silloin, jos hän pärjää ikäistensä tasoisesti äidinkielen tunneilla. OPS:n mukaan S2-opettaja ja luokan-/äidinkielenopettaja arvioivat yhdessä oppilaan kielitaidon ja sen, mitä oppimäärää oppilaan olisi paras opiskella. Jos oppilaalla on kaikilla kielitaidon osa-alueilla edellytykset opiskella äidinkieli ja kirjallisuus oppimäärän mukaan, voidaan oppilaan oppimäärä muuttaa. Oppimäärän muutosta ei kuitenkaan tule tehdä hätiköidysti tai liian nopeasti, koska päätöksen oppimäärästä tulisi olla pitkän tähtäimen päätös. Joskus kielitaustaan liittyvät oppimisen ongelmat tulevat esiin vasta vanhemmalla iällä. Tällöin on oppilaan oikeus ja etu jatko-opintoja ajatellen, että hän on arvioitu S2-oppimäärään mukaan (S2-status).

Seinäjoella lähtökohta on se, että maahanmuuttajaoppilas opiskelee erillisessä S2-ryhmässä. Pienemmissä yksiköissä

ryhmää ei ole aina saatavilla, tai yhteistyössä vanhempien kanssa on esim. taitavan oppilaan kohdalla voitu päättää, että oppilaan on hyödyllisempää ja mielekkäämpää opiskella äidinkieli ja kirjallisuus -opetusryhmän mukana, ja jäädä pois erillisestä S2-opetuksesta. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelua. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan opiskelua ja kielitaidon kehitystä on hyvä seurata äidinkieli ja kirjallisuus -ryhmässä mutta S2-statuksella mielellään useampi vuosi, ennen kuin aletaan keskustella, onko oppilaalla edellytyksiä oppimäärän muuttamiseen S2-oppimäärästä äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääräksi.

Virallisen päätöksen oppimäärää koskevista valinnoista tekee aina huoltaja, ja tämä on muistettava silloinkin kun huoltajan näkemys oppilaan oppimäärästä eroaa opettajien näkemyksestä. Huoltajalla ei kuitenkaan aina ole riittävää asiantuntemusta tai ymmärrystä oppimäärän valintaan liittyen, ja siksi S2-statuksen purkamista ei pidä ehdottaa koulun puolelta kevein perustein. Jos huoltaja haluaa, että huollettavan oppimäärä vaihdetaan S2-oppimäärästä äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääräksi, hänen on tehtävä asiasta koululle kirjallinen pyyntö. Tällöin oppilaan koulun rehtori tekee asiasta hallinnollisen päätöksen.



Jos maahanmuuttajaoppilas on vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta, hän voi näiden tuntien aikana saada lisäopetusta, joka tukee ja kehittää hänen opiskeluaan ja oppimistaan kaikissa oppiaineissa. Jos lisäopetusta ei ole mahdollista antaa, tulee huolehtia, että vapautetut oppitunnit ovat reunatunteja. Perusopetuksen oppilaalla ei voi olla hyppytunteja.

Oppilaan kielitaidon arviointiin osallistuu luokanopettaja / äidinkielenopettaja yhdessä S2-opettajan kanssa. Lähtökohtana kuitenkin on, että maahanmuuttajaoppilas osallistuu S2-opetukseen. Jos kouluun tulee oppilas, joka on oikeutettu S2-oppimäärään, tulee rehtorin ilmoittaa siitä S2-opettajalle. Tarkemmat S2-arviointiohjeet löytyvät Akkunan Maahanmuuttajien opetus –yhteisöstä. Akkunan Maahanmuuttajien opetus –yhteisöstä löytyvät myös eri liitteiden mahdolliset päivitettyt versiot.

Jokaisen opettajan tehtävä on tukea maahanmuuttajataustaisen oppilaan suomen kielen kehittymistä. Jotta suomen kielen opetus nivoutuisi osaksi aineen opetusta, aineenopettajan vastuulla on oman oppiaineen sanaston ja lukustrategioiden opettaminen. Tarvittaessa aineenopettaja voi konsultoida S2-opettajaa. Luokanopettajan/äidinkielenopettajan tulee tehdä yhteistyötä S2-opettajan kanssa. S2-opetuksen vuosikello havainnollistaa lukuvuoden kulkua ([liite 2](#)).

S2-oppilaan arviointi pohjautuu asetettuihin tavoitteisiin eli siihen, mitä tunneilla opetetaan. Opintojen aikaisen arvioinnin tulee kannustaa opiskeluun ja ohjata opintoja. S2-opettaja seuraa oppilaan edistymistä myös kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan. S2-oppilaiden sanallisessa arvioinnissa käytettävät arviointilauseet perustuvat kielitaidon tasojen kuvausasteikkoon.



Jos oppilas on osallistunut erilliseen S2-opetukseen, arviointi tapahtuu yhteistyössä luokanopettajan/äidinkielenopettajan ja S2-opettajan kanssa. Arviointi on sanallista ja/tai numeerista, mikä riippuu oppilaan luokka-asteesta. Tarvittaessa arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia.



S2-arvioinnissa käytettävät sanalliset arviointilausekkeet löytyvät Helmi-arviointiohjelmasta sanallisen arvioinnin valikosta. Arviointilauseet on myös esitetty taulukkomuodossa muun muassa Akkunon Maahanmuuttajien opetus –yhteisöstä löytyvässä tiedostossa. Lauseiden tarkastelu taulukkomuodossa saattaa helpottaa S2-arviointia, ja siksi siihen kannattaa tutustua. Akkunasta löytyvät myös yksityiskohtaisemmat S2-arviointiohjeet. Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa on annettu S2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit numerolle 8. Kielitaidon tasojen kuvausasteikolla hyvä osaaminen tarkoittaa tasoa B1.2. Perusopetuksen päättöarvioinnin tueksi S2-opettaja teettää valtakunnallisen suomi toisena kielenä -päättökokeen.

### 2.3.1 S2-opetus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kielitaidon kehittymistä sekä vahvistetaan kulttuuri-identiteettiä ja itsetuntoa. Lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen omassa päiväkodissaan ja oppii suomen kieltä päiväkodin arjessa omien tavoitteidensa mukaisesti. Tukena käytetään kuvia, tukiviittomia ja leikkiä. Varhaiskasvatuksessa järjestetään suomi toisena kielenä opetusta esimerkiksi Aamu-, KILI-, Timo-hiiri- ja Halinalle-ohjelmien avulla. Koko lapsiryhmä tutustuu lapsen perheen kulttuuriin ja tapoihin, kasvatushenkilöstön yhdessä huoltajien kanssa suunnittelemalla ja toteuttamalla tavalla. Varhaiskasvatuksessa käytetään maahanmuuttajalapsen oppimissuunnitelmaa (liite 4), johon sisältyy suomi toisena kielenä (S2) -opetuksen henkilökohtainen suunnitelma.

Seinäjoen varhaiskasvatuksessa on S2-koordinaattori, joka vastaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomen kielen opettamiseen liittyvien asioiden suunnittelusta ja järjestämisestä. Päiväkoteihin on nimetty S2-vastaava, joka toimii linkkinä kasvatushenkilöstön ja S2-koordinaattorin välillä sekä vastaa yksikkötasolla S2-materiaalin ja tiedon hankkimisesta. Lapsen ryhmän opettaja vastaa suomen kielen opettamisesta sekä oppimisympäristön järjestämisestä yhteistyössä yksikön

S2-vastaavan kanssa.

Suomen kielen opetuksessa sekä kehityksen arvioinnissa kasvattajat voivat käyttää suomi toisena kielenä- oppimisen seurantalomaketta. Suomen kielen taitojen arvioinnissa käytetään Kettu-testiä. Arvioinnin tekee ensisijaisesti ryhmän opettaja. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja voi tehdä kartoitukset silloin, jos lapsen kehityksessä on kielen kehityksen lisäksi muuta huolta. Perhepäivähoidossa kartoitukset tekee varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

### 2.4 Oman äidinkielen ja uskonnon opetus

Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta, eli sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Oman äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun sekä kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumista ja persoonallisuuden ehyttä kasvua. Siksi myös vanhempia kannustetaan puhumaan omaa äidinkieltään lastensa kanssa. Yhdessä suomen kielen opintojen kanssa oman äidinkielen opiskelu luo edellytyksen toimivan kaksikielisyyden kehittymiselle. Oman äidinkielen opetusta järjestetään, jos ryhmäkoko on vähintään neljä ja ryhmälle on saatavissa opettaja. Turvapaikan saaneille oppilaille oman äidinkielen opetusta pyritään järjestämään, vaikka huoltajalta ei tulisi asiasta erillistä pyyntöä - muille maahanmuuttajille huoltajien pyynnöstä. Oppilas saa lukuvuoden päättyessä merkinnän oman äidinkielen opetukseen osallistumisesta todistuksen lisätietoja-kohtaan sekä mahdollisesti erillisen todistuksen.

Maahanmuuttajaoppilaille järjestetään uskonnon tai vaihtoehtoisesti elämäkatsomustiedon opetusta samoin kuin muillekin. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia. Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempina yhteiskunnallisena ja kulttuurisena ilmiönä. Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille

tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteettinsä ja maailmankatsomuksensa rakentamiseen. Varhaiskasvatuksessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa uskonnolliskatsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä.

Etiikkaan ja muihin uskontoihin liittyvät asiat opiskellaan yhdessä muun ryhmän kanssa. Oman uskonnon / elämäntietämystiedon erityissisällöt opiskellaan eriytettyä. Muissa katsomuksissa kuin evankelisluterilaisessa uskonossa eriytetty opetus järjestetään etäopetuksena. Yhteinen ja eriytetty opetus jakautuu seuraavalla tavalla vuosiluokittain:

- 1. luokka: koko vuosi yhdessä lukuun ottamatta joulun ja pääsiäisen aikoja, jolloin eriytetään koulun sisäisesti.
- 2. luokka: syksy etäopetusta, kevät yhdessä muiden kanssa
- 3. luokka: koko vuosi yhdessä
- 4. luokka: koko vuosi etäopetusta
- 5. luokka: viikot 12–20 etäopetusta, muuten yhdessä
- 6. luokka: viikot 2–11 etäopetusta, muuten yhdessä
- 7. luokka: kokonaan yhdessä
- 8. luokka: kokonaan etäopetusta (2018 alkaen)
- 9. luokka: n. 8 viikkoa loppukeväästä etäopetusta, muuten yhdessä (2019 alkaen)

## 2.5 Maahanmuuttajaoppilaan oppimisen arviointi

**M**aahanmuuttajataustainen oppilas opiskelee opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opiskelun etenemistä seuraavat aineenopettajat/luokanopettaja, suomen kielen opettaja, opinto-ohjaaja sekä tarvittaessa erityisopettaja ja kotikielen opettaja. Kaikki edellä mainitut osallistuvat maahanmuuttajaoppilaan opiskelun suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kun oppilasta opettaa jossain tietyssä aineessa moniammatillinen ryhmä, on arvioinnista vastuussa se opettaja, joka opettaa ainetta tuntimääräisesti eniten.

Oppiaineiden ja kielen opetusta ei voi erottaa toisistaan, sillä oppiaineet ovat kieltä ja tekstejä. Kieli opitaan merkityksellisissä yhteyksissä, ei opettelemalla sanoja sanalistaista tai tekstien kirjoittamista irrallaan opiskeltavista asioista. Tämän vuoksi oppiaineiden oma kieli ja oppiaineen vakiintuneet kielenkäyttötavat opitaan aineenopetuksessa. Suomi toisena kielenä -opetus voi tukea oppisisältöjen ja niihin liittyvän kielen ja tekstitalojen oppimista, mutta varsinaisena oppimisympäristönä on ainekohtainen opetus.

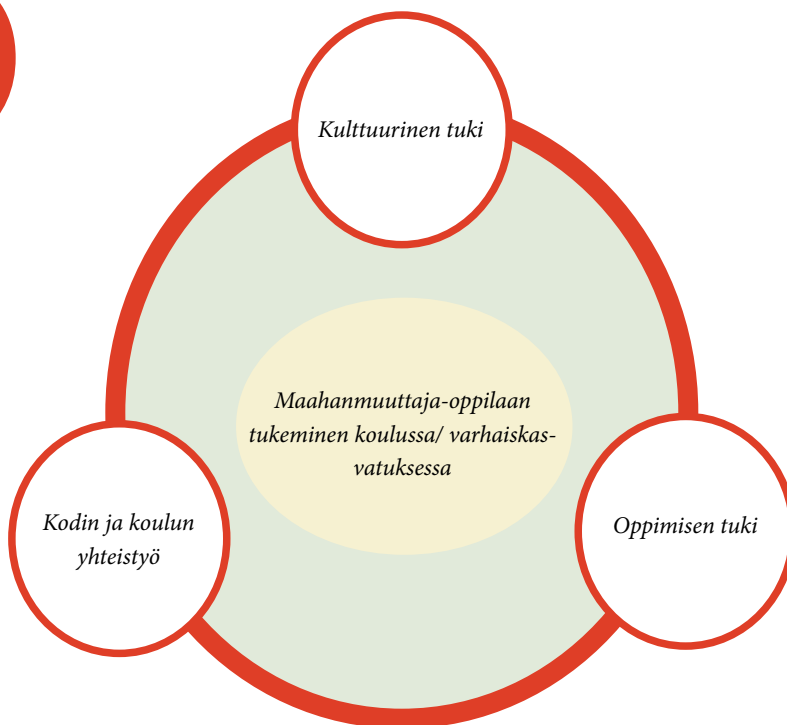
Oppiaineen opiskelusta voi vapauttaa, jos sen opiskelu on aiemmat opinnot huomioon ottaen kohtuutonta. Maahanmuuttajilla toisen kotimaisen kielen opiskelun on voitu katsoa olevan kohtuutonta silloin, jos suomen kielen taitokin on hyvin heikko, jolloin uuden kielen oppiminen heikon suomen kielen avulla on hyvin haastavaa. Jos taas suomen kielen taito on ihan hyvällä tasolla, ei voida katsoa opiskelun olevan kohtuutonta. Jos oppilaasta ei ole erityisen tuen päätöstä, tekee päätöksen vapauttamisesta koulun rehtori. Jos oppilaasta on erityisen tuen päätös, vapautuksesta päättää erityisopetuksen rehtori.

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Oppilaan arvioinnissa on käytettävä monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen kielen taitojen puutteista huolimatta. Arviointi kohdentuu siis opiskeltuun asiaan eikä oppilaan kielitaitoon. Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Se auttaa oppilasta muodostamaan realistisen kuvan oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukee myös oppilaan persoonallisuuden kasvua. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla kaikissa oppiaineissa sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia. Halutessaan opettaja voi käännettää todistuksen oppilaan äidinkielelle.



# 3

## MAAHANMUUTTAJA- OPPILAAN TUKEMINEN



### 3.1 Kulttuurinen tuki

**T**oiseen maahan muuttaminen on nuorelle ja hänen perheelleen jo sinällään iso elämänmuutos. Eri kieli- ja kulttuuri-taustainen oppilas kohtaa päiväkotiin ja kouluun tullessaan suomalaisen yhteiskunnan kulttuurin ja arvomaailman, joka myös sisältää monia erilaisia arvoja ja näkemyksiä. Oppilas kohtaa arjessa uuden kielen ja kulttuurin, erilaiset toimintatavat, normit ja käyttäytymissäännöt. Myös opetusmenetelmät sekä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus saattavat tuntua oudoilta ja vierailta.

Keskeinen osa maahanmuuttajataustaisen oppilaan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan on integroituminen myös osaksi oppilaitosyhteisöä. Koulussa ja varhaiskasvatuksessa opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Tämän tukemiseksi oppilaan äidinkieli on huomioitava opetuksessa, vaikkei varsinaisia oman äidinkielen tunteja olisikaan tarjolla. Vahva äidinkieli on paras tuki suomen kielen oppimiselle. Kehittyvä kaksikielinen identiteetti, jossa oma ja suomalainen kieli ja kulttuuri ovat tasapainossa, vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja edesauttaa oppimista. Maahanmuuttajaoppilaat tarvitsevat usein tukea monikulttuurisuuteen kasvamisessa. Koulu omalla ilmapii-

rillään vaikuttaa maahanmuuttajaoppilaan ja yhteisön vuorovaikutteiseen arkeen.

### 3.2 Oppimisen tuki

**K**aikkia oppilaita tuetaan koulunkäynnissä ja varhaiskasvatuksessa samojen periaatteiden mukaisesti kansalaisuudesta riippumatta. Tuen muotoja käytetään tilanteen mukaan (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki). Maahanmuuttajaoppilaat tarvitsevat todennäköisesti tukea sekä suomen kielen opiskelussa että koulunkäynnissä yleensä. Aina osaamattomuus ei kuitenkaan johdu vain puutteellisesta kielitaidosta. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret voivat tarvita erityistä tukea myös oppimisvaikeuksien vuoksi.

Maahanmuuttajaoppilaan tietojen kokoamista ja siirtämistä varten on kehitetty oppimissuunnitelmalomake (liite 3). Siihen kootaan oleellisimmat tiedot oppilaasta, hänen koulutaustastaan, oppimis- ja työskentelytaidoistaan sekä opetusjärjestelyistä. Oppimissuunnitelmalomake täytetään lähtökohtaisesti kaikille alle neljä vuotta Suomessa olleille maahanmuuttajaoppilaille. Jokaiselle valo-luokan oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma. Muiden kuin valo-luokan kautta perusopetukseen tulleiden maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla luokanopettaja ja erityisopettaja arvioivat yhdessä kasvun ja oppimisen tuen ryhmän kanssa, kuinka laajasti lomaketta käytetään. Oppimissuunnitelma kannattaa tarkistaa syyslukukauden ja kevätlukukauden aikana. Lomaketta tulee päivittää vuosittain ja oppilaan siirtyessä kouluasteelta toiselle tai vaihtaessa koulua. Alakoulussa päivitysvelvollisuus on luokanopettajalla sekä kotipesän opettajalla tilanteen edellyttämällä tavalla. Ylemmillä luokilla oppimissuunnitelman päivittää luokanohjaaja yhteistyössä suomen kielen opettajan ja mahdollisesti muiden aineenopettajien kanssa.

Oppimissuunnitelma on aina saatettava tiedoksi vastaanottavan koulun rehtorille, luokanopettajalle ja/tai luokanohjaajalle ja heidän kauttaan kaikille muillekin oppilasta opettaville opettajille. Lomakkeen tietojen avulla on mahdollista seurata maahanmuuttajaoppilaan oppimista ja suunnitella opetusta. Varhaiskasvatuksella on oma maahanmuuttajalapsen oppimissuunnitelmansa ([liite 4](#)).

Maahanmuuttajaoppilaan siirtyessä opetusryhmästä /-koulusta toiseen tulee sen tapahtua tiiviissä yhteistyössä vastaanottavan koulun kanssa. Tällöin tulee hyvissä ajoin huomioida oppilaan kaikkien tietojen siirtyminen (myös mahdolliset pedagogiset asiakirjat), kouluun tutustuminen sekä opettajien ja oppilaiden perehdytys. Tarvittaessa myös kulttuuritietouden siirtoon on kiinnitettävä huomiota. Maahanmuuttajaoppilaiden tiedot siirretään kuten muidenkin oppilaiden tiedot.

### 3.3 Oppilashuollon tuki

**M**aahanmuuttajaoppilaan kokonaisvaltaisen tukemisen mahdollistamiseksi on tärkeää, että alkuvaiheessa kartoitetaan yhdessä vanhempien kanssa riittävän monipuolisesti lapsen tai nuoren elämäntilanne ja koulun yksilökohtaisen oppilashuollon palvelujen tarve. Näihin palveluihin kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Lisäksi oppilaalla on oikeus asian käsittelyyn tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. On myös hyvä muistaa, että muuton taustalla voi joskus olla traumaattisia ja psyykkisesti järkyttäviä kokemuksia. Jos tarvetta ilmenee, on maahanmuuttajille tarjolla koulun ulkopuolinen psykososiaalinen tuki.

#### 3.3.1 Kodin ja koulun sekä varhaiskasvatuksen yhteistyö

**O**pintojen tukeminen edellyttää toimivan ja keskinäiseen kunnioitukseen perustuvan yhteistyön luomista kodin ja kasvattajien välille. Vanhemmille tulisi antaa riittävästi tietoa koulun ja varhaiskasvatuksen käytännöistä ja kertoa koulun tarjoamista opiskelun tuen eri muodoista ja oppilashuoltotyön toiminnasta. Yhteistyön edellyttämän keskinäisen luottamuksen tärkein perusta on oikeudenmukaisuus. Opettajan arvostava, lapsen ominaislaatua kunnioittava asenne vahvistaa vanhempien luottamusta koulun oikeudenmukaisuuteen ja tasapuolisuuteen. Vuoropuhelun avulla pyritään rakentamaan yhteistä ymmärrystä, ja sitä on tärkeää käydä sellaisella kielellä ja tavalla, jossa kaikki voivat olla tasavertaisesti mukana. Esimerkiksi tulkkia kannattaa käyttää vanhempaintapaamisissa tarpeen mukaan. Erityisen tärkeää olisi saada tulkki mukaan maahanmuuttajaoppilaan arviointikeskusteluun.





Kotoutettavat saavat tulkin pakolaiskeskuksen kautta ja maksamana. Muille tulkkauspalveluita on saatavissa esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksen epävirallisen tulkkirekisterin kautta.

### 3.4 Tiedonkulku eri nivelvaiheissa

#### 3.4.1. Siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

□ Maahanmuuttajalapsen oppimissuunnitelma sisältäen Suomi toisena kielenä (S2) - opetuksen henkilökohtaisen suunnitelman siirretään esiopetukseen vasun mukana.

□ Jokaiselle esiopetuksessa olevalle oppilaalle tehdään Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma, myös maahanmuuttajaoppilaille. Lomake löytyy Akkunasta. Lomake on myös englanninkielisenä Akkunassa.

#### 3.4.2 Siirtyminen esiopetuksesta valmistavaan opetukseen tai yleisopetukseen

**M**aahanmuuttajaoppilaan siirtyessä esiopetuksesta valo-opetukseen tiedonsiirtoon osallistuvat yhteisissä tapaamisissa vanhemmat, esiopettaja, valo-opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja erityisopettaja. Esiopetuksessa tehdyt oppimissuunnitelmat ja muut pedagogiset asiakirjat siirretään vastaanottavan koulun rehtorille. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma siirtyy nivelvaiheessa kouluun ja siihen liitetään maahanmuuttajalapsen oppimissuunnitelma, joka sisältää suomi toisena kielenä (S2) -opetuksen henkilökohtaisen suunnitelman. Harkittaessa, sijoitetaanko oppilas yleisopetuksen ensimmäiselle luokalle vai valmistavaan opetukseen, edetään samojen periaatteiden mukaisesti kuin valmistavan opetuksen alkaessa ja/tai valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirryttäessä. Esiopetuksen kertaaminen ei ole toivottavaa.

### 3.4.3 Siirtyminen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen

**V**alo-opetuksesta perusopetukseen (valmistava opetus -> alakoulu, yläkoulu, esikoulu / yleisopetus, pienryhmäopetus) siirtyminen on usein vaihteista ja voi ajoittua mihin tahansa kohtaan lukuvuotta. Siirtymiseen vaikuttavat kielitaidon lisäksi mm. sosiaaliset, psyykkiset ja emotionaaliset tekijät. Oppilas siirretään yleensä joko saman ikäluokan tai vuotta nuorempien opetusryhmään. Seinäjoella ainakin lukuvuodet 2017–2019 kestävä kokeilun aikana kaikille kouluun tuleville maahanmuuttajataustaisille lapsille nimetään lähikoulut, joissa lapset aloittavat koulunkäyntinsä. Kaupungin eri alueilla on nimety keskittämiskoulut, joihin uusien maahanmuuttajalasten opetus keskitetään. Tarkoitus on, että oppilaat kiinnittyvät paremmin kouluun ja koulukavereihinsa. Toimintatapaa kutsutaan ns. kotipesäluokan opetuksiksi, josta oppilaita integroidaan omaan kotiluokkaansa eli opiskelemaan mahdollisimman paljon niiden oppilaiden kanssa, jotka muutenkin tulevat olemaan hänen luokkansa oppilaita. Kokeilun ajan valmistavan opetuksen käytänteet noudattavat seuraavia periaatteita:

#### VALMISTAVAN OPETUKSEN ALKAESSA

- oppilaan osaamisen kartoitus
- oppilaan taustojen selvittäminen, mahdollisesti vanhempaintapaaminen (tulkki)
- henkilökohtaisen opinto-ohjelman laatiminen
- tulevien integraatiomahdollisuuksien kartoittaminen
- yhteistyö luokanopettajan/aineenopettajien kanssa käyntiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyö

#### YLEISOPETUKSEEN SIIRTOA VALMISTELTAESSA

- yhteydenotto lähikouluun siirtyvien oppilaiden tuleviin opettajiin ja rehtoriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tilanteen edellyttämällä tavalla, mikäli oppilas syystä tai toisesta ei jatka keskittämiskoulussa

- palaveri valmistavan opetuksen opettajan, luokanopettajan/-ohjaajan, rehtorin ja erityisopettajan kanssa (palaveriin voi osallistua myös muita oppilas-huoltoryhmän jäseniä tai aineenopettajia)
- oppilas tutustuu lähikouluunsa mahdollisuuksien mukaan valmistavan opetuksen opettajan kanssa
- mahdollinen harjoittelujakso lähikoululla ja sen seuranta sekä lähettävän että vastaanottavan koulun oppilashuoltoryhmät kartoittavat tarvittavat tukitoimet

### YLEISOPETUKSEEN SIIRRYTTÄESSÄ

- siirtopalaveri, vanhemmat + tulkki, molempien koulujen/päiväkodin edustajat
- henkilökohtaisen oppimissuunnitelman laatiminen (luokanopettaja vastaa)
- oman äidinkielen opetusmahdollisuuden kartoittaminen ja ryhmään ilmoittaminen
- toiselta paikkakunnalta muuttavalle yleisopetukseen siirtyvälle oppilaalle mahdollisuuksien mukaan jonkinlainen kielitesti sopivan luokka-asteen selvittämiseksi, ainakin jos hänen mukanaan ei ole saatu riittäviä taustatietoja.

#### 3.4.4 Siirtyminen perusopetuksessa

**J**os maahanmuuttajaoppilas siirtyy alakoulun aikana koulusta toiseen, on hänen siirtoaan työstettävä yhteistyössä lähettävän ja vastaanottavan koulun sekä vanhempien kanssa. Oppilaan tiedon-siirtopalaveriin osallistuvat ainakin luokanopettajat ja erityisopettajat sekä tarvittaessa S2-opettaja.

Alakoulusta yläkouluun siirryttäessä maahanmuuttajaoppilas saa kaiken nivelvaiheen tuen (tutustumispäivät, ryhmätykset, vanhempainillat ja rehtorin vierailut sekä kasvun ja oppimisen tuen ryhmän yhteistyön). Lisäksi järjestetään maahanmuuttajaoppilaan siirtopalaveri, jossa paikalla ovat luokanopettaja, yläkoulun luokanohjaaja, oppilaanohjaaja ja erityisopettaja sekä mahdollinen S2-opettaja. Tarvittaessa maahanmuuttajaoppilaalle sekä hänen vanhemmilleen järjestetään tapaaminen yläkouluun siirtymisestä tulkin ja kotoutta-

misohjelmassa mukana olevien oppilaiden tapauksessa myös pakolaiskoordinaattorin kanssa. Keskittämiskoulukokeilussa maahanmuuttajataustaiset oppilaat siirtyvät pääsääntöisesti siihen yläkouluun, missä tukea on eniten saatavilla, ts. toiseen keskittämiskouluun. Jokaisen oppilaan kohdalla kokonaistuentarpeen määrittely tehdään kuitenkin tapauskohtaisesti. S2-opettaja, kotipesän opettaja, erityisopettaja ja oma luokanopettaja käyvät arviointikeskustelun ja tekevät päätösesityksen, mihin kouluun oppilas siirtyy. Sen jälkeen mahdollisten koulujen rehtorit yhdessä arvioivat oppilaan sijoittumiskoulun ja päättävät asiasta.

Yläkoulun loppuvaiheessa tulee kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajaoppilaan ammatinvalinnanohjaukseen. Kotouttamisprosessissa yhä mukana oleville oppilaille tekee ammatinvalintapsykologi sen tueksi TE-toimiston alkukartoituksen. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä vanhempien, oppilaan-/opinto-ohjaajan ja TE-toimiston maahanmuuttovastaavan ja/tai ammatinvalintapsykologin kanssa. Vanhemmille järjestetään 9. luokan syksyllä jatko-opinnoista vanhempainilta, jossa on tarvittaessa tulkki paikalla.

#### 3.4.5 Siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle

**T**oisen asteen ammatillisiin opintoihin hakeutuille maahanmuuttajaoppilaille Koulutuskeskus Sedu ei järjestä enää valtakunnallista kielitestausta, vaan opiskelijan valmius opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen arvioidaan koulutuksen järjestäjän parhaaksi katsomalla tavalla. Sedussa on jatkuva haku, jolloin opiskelijat voivat hakea suoraan koulutuksiin ympäri vuoden. Mikäli opiskelijan kielitaito ei ole vielä riittävä, pyritään opiskelijaa ohjaamaan kielikoulutuksiin tai muihin koulutuksiin. Hakijan tilanteen mukaan tehdään tarvittaessa yhteistyötä TE-toimiston, pakolaiskoordinaattorin tai muun hakijaa ohjaavan tahon kanssa.

Jos oppilas on opiskellut suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisesti tai on saavuttanut yleisen kielitutkinnon (YKI) tason 3, voidaan oppilaan kielitaito



tulkita riittäväksi toisen asteen opintoihin. Myös jos maahanmuuttajaoppilaan S2-arvosana on 7 tai parempi, voidaan opiskelijan kielitaito katsoa riittäväksi perusasteen opintoihin, jolloin hän voi hakeutua suoraan halumaansa ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillisen koulutuksen alettua järjestetään tapaaminen, jossa siirretään opintotiedot ja tiedot muista opiskeluun vaikuttavista asioista. Tapaamisessa tulee käydä myös ilmi, onko opiskelija vielä kotouttamisen piirissä ja ketkä ovat perheen arjen tukihenkilöitä.

Jos opiskelija hakeutuu lukio-opintoihin, järjestetään kesällä oppilasta koskeva tiedonsiirtopalaveri lukiolla

yhdessä oppilaanohjaajien, kuraattorin ja erityisopettajien kanssa.

Maahanmuuttajaopiskelijat voivat peruskoulun jälkeen jatkaa myös perusopetuksen lisäopetukseen (10. luokka) tai toisen asteen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen eli VALMA-koulutukseen. Opiskelijan siirtyessä johonkin edellä mainituista pitää huolehtia opiskelijaa ja hänen opintojaan koskevan tiedon siirtymisestä. Ammattiopintoihin siirtymisen yhteydessä kotiin tulee allekirjoitettavaksi tiedonsiirtolupa. Perusopetuksen lisäluokalle tieto siirtyy automaattisesti.

# 4 SIVISTYS- JA TERVEYSTOIMEN YHTEISTYÖ

**S**uomi ei aseta terveydellisiä vaatimuksia maahantulolle eikä Suomen maahanmuuttopolitiikka sisällä terveydellisiä kannanottoja. Maahanmuuttaja ei käännytetä maasta terveydellisin perustein. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:21, kohta 3.)

Kaikille pakolaisena tai turvapaikanhakijoina Suomeen tulleille järjestetään terveystarkastus kahden viikon kuluessa Suomeen tulosta. Seinäjoella pakolaisleiriltä saapuville terveystarkastuksen järjestämisestä vastaavat yhdessä Seinäjoen kaupungin pakolaistyö ja terveyskeskus. Turvapaikanhakijalle tämä tarkastus on suoritettu usein vastaanottokeskuksessa.

Kaikki maahanmuuttajaoppilaat ja ne suomalaiset paluumuuttajalapsen, jotka ovat oleskelleet yhtäjaksoisesti yli vuoden ulkomailla, ohjataan kahden viikon kuluessa Suomeen tulosta tai kouluun ilmoittautumisesta kouluterveydenhoitajan vastaanotolle. Lapsi saa aloittaa koulunkäynnin ennen terveydenhoitajan tarkastusta.

Niille oppilaille, jotka tulevat korkean tuberkuloosi-ilmaantuvuuden maasta, terveydenhoitaja tekee vapaaehtoisen tuberkuloosin seulontatutkimuksen ja järjestää oppilaalle keuhkojen röntgenkuvauksen. (Sosiaali- ja terveysministeriön ohje (julkaisuja 2014:8) Keuhkotuberkuloosin varhainen toteaminen. Ohje maahanmuuttajien terveystarkastuksesta STM 2014:8)

Terveydenhoitaja tekee oppilaalle terveystarkastuksen ja ohjaa hänet tarvittaessa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin vastaanotolle. Lääkäri harkitsee mahdolliset lisätutkimukset.

Terveystarkastuksen tavoitteena on hoidettavissa olevien tai suojaotomia edellyttävien tartuntatautiin löytäminen, rokotussuojan varmistaminen, psyykkisten ongelmien ehkäisy, tunnistaminen ja hoito sekä terveyspalvelujen käytön opastus. Kaikkien ulkomaalaisryhmien kohdalla pyritään järjestämään tarvittavia tulkkipalveluita, kunnes maahanmuuttajat oppivat kommunikoidaan suomen kielellä.

Kouluterveydenhuollossa edistetään ja seurataan oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Oppilaille järjestetään vuosittain yksilölliset terveystarkastukset, joissa seurataan heidän kasvuaan, kehitystään, hyvinvointiaan ja opiskelukykyään. Kouluterveydenhuollon tehtävänä on tunnistaa opiskelijoiden varhaisen tuen tarve, järjestää tarvittava tuki sekä ohjata hoitoon ja tutkimuksiin. Lisäksi tuetaan vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä (laajat terveystarkastukset).

Kouluterveydenhuoltoon ei varsinaisesti kuulu oppilaiden sairauksien hoito ja yleensä se tapahtuu terveyskeskuksen lääkärin tai yksityislääkärin vastaanotoilla. Mahdollisuuksien mukaan kouluilla hoidetaan kuitenkin varsinkin oppimiskykyyn vaikuttavia sairauksia tai ongelmia sekä mielialapulumia.



# 5 KEHITTÄMISTARPEET SEINÄJOEN MAAHANMUUTTAJA- OPETUKSESSA

**M**aahanmuuttajien määrä kasvaa Seinäjoella vuosittain sekä kaupungin ottamien pakolaisryhmien että työperäisen maahanmuuton myötä. Koska maahanmuuttajien joukossa on paljon oppivelvollisuusikäisiä lapsia ja nuoria, on kaupungin maahanmuuttajien opetuksen kehittämistyöryhmässä mietitty muun muassa seuraavia toimenpiteitä opetuksen jatkuvuuden ja sujuvuuden takaamiseksi ja sen edistämiseksi, että Seinäjoella opiskelevat maahanmuuttajalapsen ja nuoret saisivat tarvitsemansa tuen edetäkseen opinnoissaan.

Seinäjoen koulujen on otettava yhteiseksi kehittämistavoitteekseen kielitietoisuuden mallin vahvistaminen. Henkilökunta tarvitsee lisää tietoa ja koulutusta siitä, mitä kielitietoisuus koulun arjessa ja opetuksessa tarkoittaa ja miten sillä voidaan tukea maahanmuuttajataustaisia (ja kaikkia muitakin) oppilaita.

S2-koordinaattorille varattava riittävästi aikaa ja resursseja koulutusten valmisteluun ja muuhunkin opetuksen koordinointiin, esim. yhtenäisten opetus- ja arviointikäytänteiden luomiseen.

Akkunaa kannattaisi kehittää edelleen maahanmuuttajaopetuksen tiedonvälityskanavana ja yrittää lisätä Akkunaa Maahanmuuttajien opetus -yhteisön tunnettuutta mm. yhteisten materiaalien säilytyspaikkana. Reissuvihko- ja oppilashallintojärjestelmä Helmen rooli on kuitenkin erikseen selkiytettävä. Toimiiko

Helmi jatkossa mm. lomakkeiden säilytyspaikkana?

S2-tunneille saatava tarvittaessa avustajia, sillä pienistä oppilasmääristään huolimatta S2-ryhmien opettaminen voi olla todella haastavaa esim. monista samanaikaisesti käytössä olevista oppimateriaaleista johtuen.

S2-oppimateriaaleihin tulisi varata oma määrärahasa. Sen tulisi kattaa oppikirjojen lisäksi myös mahdollisuuden hankkia vähitellen muuta oppimateriaalia.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä maahanmuuttajalasten opetuksessa ja kasvatuksessa olisi hyvä myös kehittää. Olisi hyvä luoda yhteisiä toimintamalleja eri ammattiryhmien yhteistyönä. Varhaiskasvatuksen työntekijät tarvitsevat myös lisää työkaluja maahanmuuttajataustaisten lasten kieliperäisten ongelmien tunnistamiseen.

Kouluilla kiertävän S2-opettajan tai -opettajien mallista kannattaa edelleen pitää kiinni sillä se yhtenäistää ja tasa-arvoistaa opetusta.



# Liite 1

## OHJEITA MAAHANMUUTTAJIEN OPETUKSEEN

**Tähän liitteeseen olemme koonneet muutamia käytännön ajatuksia ja toimintaohjeita maahanmuuttajaopetukseen. Kannattaa muistaa, että maalaisjärki ja oma harkinta vievät jo pitkälle.**

### Sisällys

1.	<a href="#">MATERIAALI- JA LINKKIVINKKEJÄ</a>	25
2.	<a href="#">MAAHANMUUTTAJAOPPILAS OPETUSRYHMÄSSÄSI</a>	27
3.	<a href="#">ERIYTTÄMINEN</a>	29
4.	<a href="#">S2- KIELEN OPPIMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT JA OPPIMISEN TUKEMINEN</a>	32
	<a href="#">Kuullun ymmärtäminen ja sen tukeminen</a>	33
	<a href="#">Puhuminen ja suullinen vuorovaikutus sekä niiden tukeminen</a>	33
	<a href="#">Lukeminen ja sen tukeminen</a>	34
	<a href="#">Kirjoittaminen ja sen tukeminen</a>	36
5.	<a href="#">MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN ARVIOINNISTA</a>	37





# 1. MATERIAALI- JA LINKKIVINKKEJÄ

## Paljon hyödyllistä tietoa

- [http://www.edu.fi/yleissivistava\\_koulutus/maahanmuuttajien\\_koulutus](http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus)
- Opetushallitus. Säädökset ja ohjeet. (Tältä sivustolta löytyvät mm. tietoa opettajan tukipalveluista ja erilaisista maahanmuuttajien koulutukseen liittyvistä teemoista..)
- [http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/suomi\\_toisena\\_kielena](http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/suomi_toisena_kielena) (OPS 2016 suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tukimateriaalit, mm. Kielitaidon kehittymisen kuvausasteikko ja päättöarvioinnin kriteerien tukimateriaali)
- [http://www.oph.fi/saadokset\\_ja\\_ohjeet](http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet)
- [http://www.oph.fi/julkaisut/2006/suomi\\_oppimateriaalit](http://www.oph.fi/julkaisut/2006/suomi_oppimateriaalit) (Suomi toisena kielenä – kommentoitu luettelo oppi- ja tukimateriaaleista.)
- [http://www.edu.fi/verkko\\_oppimateriaalit/maahanmuuttajien\\_koulutus](http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/maahanmuuttajien_koulutus)
- <http://s2opettajat.yhdistysavain.fi/linkit/verkkomateriaalit/>
- <http://www.selkosanommat.fi>
- <http://www.edu.fi/oppimateriaalit/lukiluukas>
- <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/01/14/supisuomea-videot>
- <http://www.edu.fi/oppimateriaalit/ymmarrasuomea>
- <http://www.papunet.net> (mm. selkomateriaalia ja kuvatökalu)
- <http://www.moped.fi>
- <http://www.tnk-s2.wikispaces.com>
- <http://hauskatavata.fi/>
- <https://www.osallisenaverkossa.com/s2-materiaalit>
- [http://www.edu.fi/yleissivistava\\_koulutus/maahanmuuttajien\\_koulutus/verkkomateriaaleja\\_opetukseen](http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/verkkomateriaaleja_opetukseen)

## Lähteitä ja lisälukemista

*(Huom! oppikirjoja ei ole luettelossa mukana.)*

Aalto, E., Tukia, K., Mustonen, S. & Taalas, P. 2007. Suomi2 – Minä ja arki. Opettajan opas. Otava. Helsinki.

Aalto, E., Tukia, K., Mustonen, S. & Taalas, P. 2008. Suomi2 – Minä ja media. Opettajan opas. Otava. Helsinki.

Aalto, E., Tukia, K., Mustonen, S. & Taalas, P. 2009. Suomi2 – Minä ja yhteiskunta. Opettajan opas. Otava. Helsinki.

Aalto, E., Mustonen, S. & Tukia, K. 2009. Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana. Virittäjä 113 (3), 402–423.

Arvonen, A., Katva, L. & Nurminen, A. 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. Opetus 2000. PS-kustannus. Juva.

Eräniemi, E. ym. 2008. Suomi hallussa? Perusopetuksen päättöarvioinnin opas suomi toisena kielenä -opettajille. Opetushallitus. Helsinki.

Kalliokoski, J. 2008. Suomi toisena kielenä ja koulussa kirjoittaminen. Teoksessa Routarinne, S. & Uusi-Hallila, T. (toim.), Nuoret kielikuvassa: kouluikäisten kieli 2000-luvulla. Tietolipas 216. SKS. Helsinki.

Kristiansen, I. 1998. Tehokkaita oppimisstrategioita: esimerkkinä kielet. Opetushallitus. WSOY. Helsinki.

Nissilä, L. 2005. KIKE - Kielellisen kehityksen diagnoisoiva tehtäväsarja suomi toisena kielenä opetukseen. Opetushallitus. Helsinki.

Nissilä, L., Martin, M., Vaarala, H. & Kuukka, I. 2006. Saako olla suomea? Opas suomi toisena kielenä -opetukseen. Opetushallitus. Helsinki.

Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajien kohtaaminen ja opettaminen. Opetus 2000. PS-kustannus. Juva.

Suni, M. 2008. Toista kieltä vuorovaikutuksessa. Kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa. Jyväskylä Studies in Humanities 94. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.

Tani, H. & Nissilä, L. 2010. Tasolta toiselle – Opas kielitaidon tasojen kuvausasteikon käyttöön suomi toisena kielenä -opetuksessa.. Opetushallitus. Helsinki.

Tarnanen, M. 2002. Arvioija valokeilassa. Suomi toisena kielenä -kirjoittamisen arviointia. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä.

## 2. MAAHANMUUTTAJAOPPILAS OPETUSRYHMÄSSÄSI

### **Kun opetusryhmääsi tulee maahanmuuttajataustainen oppilas:**

- varmista, että saat käsiisi oppilaan oppimissuunnitelman. (Se on tehty kaikille valo-luokilta tuleville sekä sovel-tuen muille Seinäjoella koulussa oleville oppilaille).
- tee yhteistyötä suomi toisena kielenä -opettajan kanssa.
- avustajaa kannattaa käyttää mahdollisuuksien mukaan. Avustaja ei kuitenkaan korvaa opettaja, joka on vas-tuussa oppilaan opetuksesta.
- erityisopettajan osaamista kannattaa hyödyntää.
- jokaisella oppilaalla on oikeus tukiopetukseen.
- Selvitä onko koulussasi tarjolla / mahdollisuutta tarjota maahanmuuttajien ryhmätukiopetusta (valtioavusteinen vieraskielisten oppilaiden muun opetuksen tukeminen)
- tulkkia kannattaa käyttää apuna erityisesti kodin ja koulun yhteistyössä. Jos oppilas on kotouttamisen piirissä, ole yhteydessä pakolaiskoordinaattoriin tulkin ja muiden palveluiden saamiseksi.
- ole kiinnostunut oppilaan kieli- ja kulttuuritaustasta. Se vahvistaa oppilaan kulttuuri-identiteetin ja kaksikieli-syyden kehittymistä. Oppilasta voi esimerkiksi pyytää kertomaan käsiteltävän aiheen asioista omalla äidinkielellään. Jos on mahdollista, luokkaan voidaan pyytää joku kertomaan oppilaan lähtömaan kulttuurista tai oppilas voi kertoa siitä itse.
- tutustu oppilaan kieli- ja kulttuuritaustaan liittyviin rajoitteisiin ja erityiskysymyksiin sekä niiden huomioimi-seen esim. Akkunan Maahanmuuttajien opetus -yhteisön dialogisuustaulukon avulla
- muista, että kielen oppiminen on aikaa vievä prosessi.

Suomea toisena kielenä opiskelevalle suomen kieli on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluajan. S2 -oppimäärä on otettava huomioon kaikissa oppiaineissa. Oppilaiden erilainen oppimiskyky, -nopeus ja mahdol-liset oppimisvaikeudet on otettava huomioon opetuksen yleistä järjestämistä koskevassa suunnittelussa. Kaikessa opetuksessa pitää pyrkiä tarjoamaan oppilalle mahdollisuuksia ymmärtää asia myös muun kuin kielen perusteella (eleet, tv-t materiaali, kuvasanakirjat jne.).

### **Maahanmuuttajaoppilaan opetuksessa kannattaa muistaa muun muassa seuraavat periaatteet:**

- Oppitunnin rutiinit edesauttavat oppimista. Oppitunnin rakenteen voi esimerkiksi esittää oppilaille kirjoitettu-na taululle.
- Ota huomioon oppilaan istumapaikka luokassa.
- Puhu normaalilla puhenopeudella ja puhekieltä. Se on kieli, jonka kanssa oppilas on muutenkin tekemisissä.
- Opetta oppilaat kysymään. Oppilas saattaa vain nyökytellä ja hymyillä, vaikka ei olisi ymmärtänytään.
- Havainnollista, esitä sama asia useammalla tavalla.

- Jäsentele, osoita selkeästi keskeiset kohdat. Varmista ydintietojen ja -taitojen oppiminen.
- Ohjaa oppilasta riittävän konkreettisesti. Jos oppilas ei selviydy tehtävästä itsenäisesti, hän tarvitsee vuorovaikutuksellista tukea, joka suuntaa oppijan huomion olennaisiin asioihin.
- Kertaa ja toista riittävän usein ja paljon. Varsinkin keskeisiä käsitteitä ja sanastoa kannattaa toistaa useita kertoja.
- Aktivoi oppilaiden kielenkäyttöä.
- Ohjaa oppilaita keräämään listaa uusista sanoista ja käsitteistä. Esimerkiksi oppimispäiväkirjaan oppilas voi kerätä käsitellystä oppikirjan kappaleesta tai vihkostaan tietyt avainsanat, tehdä sisällysluettelon pohjalta käsittekartan tai kirjoittaa keskeisistä asioista muutaman virkkeen, jotka hän kuvittaa.
- Käytä tarvittaessa "selityslistaa" uusista vaikeista sanoista ja käsitteistä.
- Harkitse, minkälainen oppikirja on tarkoituksenmukaisin oppilaan kannalta.
- Käytä eriyttävää oheismateriaalia.
- Täsmällinen ja siisti vihkoyöskentely tukee oppimista.
- Anna paljon malleja oikeista ja hyvistä suorituksista.
- Pyydä mahdollisuuksien mukaan avuksi oppilaan omakielistä opettajaa.
- Muista kannustaa ja kehua oppilasta.
- Työrauha luokassa edistää oppimista.
- Selvitä, miten oppilas osaa puhua, lukea ja kirjoittaa omalla äidinkielellään (tulkkipalvelut).

## OPETTAJAN HUONEENTAULU

1. Puhu selkeästi.
2. Jäsentele puhettasi painottaen ja tauottaen.
3. Käytä ilmeitä ja eleitä sekä hyödynnä tilaa ja paikkaa.
4. Havainnollista käsitteitä.
5. Anna oppilaan puhua rauhassa virheitä korjaamatta.
6. Käytä toiminnan avulla oppimista.
7. Huolehdi siitä, että oppilaiden välille syntyy vuorovaikutusta.
8. Varmista eri tavoin, että oppilas on ymmärtänyt ohjeet ja opittavan asian.
9. Laita oppilaat käyttämään opittavaa käsitettä/asiaa monessa eri kontekstissa.
10. Anna oppijoille aikaa ja positiivista palautetta.

### 3. ERIYTTÄMINEN

**O**ppilaan yksilöllisten oppimisedellytysten turvaaminen saattaa edellyttää oppiaineksen eriyttämistä. Eriyttämällä tarkoitetaan kaikkia niitä oppitunnilla tehtäviä toimenpiteitä, joilla yleisopetuksen opetussuunnitelmaan kuuluvaa oppiaineen sisältöä, muotoa, opetusmenetelmää tai havainnollistamistapaa varioidaan tai muokataan. Eriyttämisen tarkoituksena on huomioida yleisopetuksessa olevien s2-oppilaitten erilaisia oppimisedellytyksiä. Opettaja voi vaihdella oppimiseen ja opettamiseen käytettävää aikaa tai opetettavan aineksen laajuutta ja syvyyttä. Opetusmenetelmät ja/tai -materiaalit voivat olla myös eriytettyjä. Oppimisympäristöä voi muokata joustavasti muun muassa oppilaiden ryhmittelyllä ja istumajärjestyksillä.

#### Eriyttäminen pähkinänkuoressa

- Tunnin jäsentely ja sen pääkohdat taululla auttavat seuraamista ja asioiden hahmottamista. Kerro pääkohdat myös suullisesti. Opetä, miten pääkohdat erotetaan sivuseikoista. Kerro myös, mihin edellä opittuun tunnin asia liittyy.
- Ota opetusta suunnitellessasi huomioon myös erilaiset oppimistyyli (auditiivinen, visuaalinen ja kinesteettinen). Käytä opettamisen tukena kaikkia aistikanavia: Piirrä, näytä kuvia ja esineitä, käytä mielle- ja käsitekarttoja sekä toimintaa ja draamaa. Lue teksti ääneen oppilaille tai anna oppilaiden lukea.
- Kerro oppilaille seuraavan tunnin aihe. Voit myös antaa siihen liittyvää materiaalia. Näin oppilaat voivat perehtyä tulevan aiheen keskeiseen käsitteistöön esimerkiksi sanakirjan avulla. Tällöin oppilaat pystyvät paremmin tunnilla keskittymään opetettavaan asiaan ja esittämään aiheeseen liittyviä kysymyksiä.
- Anna oppilaille aikaa myös ajatella, jolloin asiat syventyvät ja sisäistyvät oppilaitten mielessä.
- Opetä oppilaat lukemaan oppikirjojen tiivistelmiä. Tarvittaessa laadi tiivistelmä itse. Joskus riittää, että oppilas hallitsee oppiaineen pääasiat. Käytä keskeisten käsitteiden avaamiseen riittävästi aikaa.
- Anna oppilaitten opettaa myös toisiaan, sillä muita opettamalla kaikki oppivat. Tarkista kuitenkin oppilaan tietojen oikeellisuus. Pyydä oppilaita laatimaan kysymyksiä toisilleen kirjan kappaleista, jotta näet, että oppilas on sisäistänyt asian. Rohkaise häntä tekemään kysymyksiä epäselvistä asioista.
- Opetä oppilaita käyttämään omaa maailmantietoaan: Kun tekstin saa kiinnittymään oppilaan kokemus- tai tunnemaailmaan, se avautuu hänelle paremmin ja samalla se tukee hänen muistiaan.
- Varo oppilaan nolaamista väärin vastausten kohdalla. Luo luokkaan positiivinen ilmapiiri, jotta oppilaat uskaltautuvat myös vastata väärin ja he rohkenevat tehdä yksinkertaisiakin kysymyksiä heille itselleen epäselvistä asioista.
- Varaa opetuksessasi oma aika pelkälle kuuntelulle ja oma aika muistiinpanojen tekemiselle. Oppilaan on vaikea keskittyä kahteen asiaan yhtä aikaa.
- Opetä oppilaille koulussa käytettävä tehtävänantokieli: määritä, merkitse, esitä, jäsennä, listaa, tulkitse, laadi, upota, pohdi, luettele, päättelä, kirjoita, keksi, mieta, selitä, kerro, tee.
- Suosi lyhyitä lauseita, etsi synonyymeja, tee selviä kysymyksiä ja selitä vieraat sanat. Käytä tavallista kieltä.

Opeta oppilas käyttämään lause- ja tekstiyhteyttä hyödykseen.

- Anna oppilaalle riittävästi aikaa vastata. Varaa nopeimmille lisätehtäviä.
- Suurissakin luokissa oppilaat voivat työskennellä yhdessä heterogeenisissä tai homogeenisissa pienryhmissä. Oppilaille voi antaa ryhmälle sopivat osatehtävät, ja näin koko luokka työskentelee saman ongelman parissa taitojensa mukaan.
- Päätä tunti niin, että kirjoitat läksyt taululle näkyviin. Varmista, että oppilas on merkinnyt läksyt
- Anna tarvittaessa malli kotitehtävän tekemiseksi. S2-oppilas ei aina hahmota pelkästään suullista selostusta.
- Tee tunnin lopussa lyhyt yhteenveto ja kertaa tunnilla opitut asiat. Aloita seuraava tunti yhteenvedolla opitusta.
- Ohjaa oppilas läksykerhoon tai auta läksyt alkuun.

### Eriyttäminen kokeissa

- Anna riittävästi aikaa.
- Anna oppilaan pitää oppi- tai sanakirjaa mukana kokeessa.
- Anna oppilaan vastata tai tarvittaessa täydentää vastauksia myös suullisesti.
- Näytä kysymykset oppilaalle kokeen alussa tai ennalta.
- Käytä samoja tehtävänantoja kuin tavallisestikin opetuksessa.
- Anna uusintamahdollisuus.
- Anna oppilaan ottaa omat muistilaput tai miellekartta mukaan kokeeseen.
- Anna oppilaan kirjoittaa vastaukset tietokoneella.
- Salli kokeitten suorittaminen tarvittaessa erityisopetuksessa ja/tai muussa pientilassa.
- Laadi koe niin, että helpot tehtävät ovat ensin, keskitason tehtävät sitten ja vaikeimmat tehtävät ovat viimeisinä.
- Laadi koe niin, että keskeisen oppiaineksen osaaminen näkyy.
- Lue tehtävien ohjeet ääneen ja tarvittaessa tulkitse ne.

### Eriyttäviä työtapoja

- Tehtävillä eriyttäminen on tavallisimmin käytetty tapa. Samasta tehtävästä voi olla monia eritasoisia versioita. Tehtävien vaikeustaso voi vaihdella rutiinitehtävistä ongelmanratkaisutehtäviin, tässä tosin toiselle oppilaalle ongelmatehtävä onkin toiselle rutiinitehtävä. Oppilaiden nopeus suoriutua tehtävistä vaihtelee ja sen mukaan voi eriyttää. Oppilaat voivat myös itse keksiä tehtäviä.
- Reitittämisessä oppilaat käyvät läpi eritasoisen tehtäväreitin tai -sarjan. Opettaja voi jakaa eritasoiset tehtävät oman harkintansa tai alkutestin perusteella tai oppilaiden annetaan valita itse (esim. eriväriset reitit).
- Kiertopistetyöskentely on tapa, jossa luokkaan järjestetään eritasoisia tehtäväpisteitä ja oppilaat kiertävät näitä.
- Tehtäväänalyysissa opetustavoite jaetaan tavallistakin pienempiin osiin heikommin suoriutuvan oppilaan tapauksessa. Esimerkiksi tehtävänä voi olla ajallisesti peräkkäisiä osatehtäviä tai asteittain vaikeutuva tehtäväsarja.
- Oppilaalla voi olla yksilölliset oppimistavoitteet. Nämä tehdään yhteistyössä oppilaan ja hänen vanhempiansa



kanssa.

- Oppilaan harrastuksia tai kiinnostumisen kohteita voi hyödyntää eriyttämisessä.
- Projektityöskentelyssä on mahdollisuuksia eriyttämiseen.
- Yhteistoiminnallinen oppiminen on yksi eriyttämiseen sopiva työmuoto. Tätä voidaan toteuttaa usealla tavalla (esim. pienryhmiä tai parityötä, jolloin 2 – 4 henkilön ryhmällä voi olla joko samat tai eri tehtävät.) Yksi malli on niin kutsuttu palapeli, jossa ryhmät vaihtuvat kotiryhmistä asiantuntijaryhmiin. Asiantuntijaryhmissä opetellaan uusi asia, ja sen jälkeen palataan kotiryhmiin, joille asiantuntijan osana on opettaa oppimansa asiat.

## 4. S2- KIELEN OPPIMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT JA OPPIMISEN TUKEMINEN

**S**uomi toisena kielenä -oppimäärä eroaa tavoitteeltaan, sisällöltään ja arvioinniltaan suomi äidinkielenä -oppimäärästä. Opetuksen lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka- aste, jolla hän opiskelee, sekä oppilaan kokonaistilanne, johon vaikuttavat muun muassa oppilaan ikä, elämänkaaren vaihe, biologinen kehitys, kielitaito, koulu- ja kokemustausta, oma äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika. Oppilaan persoonalliset luonteenpiirteet vaikuttavat myös oppimiseen.

### **Kielenoppimisen metataidot**

Metataito on taito, jota tarvitaan taidon hankkimiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelma velvoittaa, että ”oppilas on tottunut säännöllisesti käyttämään kielten opiskelussa tehokkaiksi todettuja työtapoja” (OPS 2004).

Metataitoja ovat esimerkiksi:

- sanakirjan käyttö
- lauseyhteyden käyttö ymmärtämisen apuna
- esimerkkisanojen hyödyntäminen taivutuksessa
- sanaluokan päätteleminen
- oman äidinkielen ja muiden kielten käyttö apuna
- ilmeiden, eleiden ja liikkeiden käyttö puutteellista kielitaitoa korvaamassa
- muistin tehokas käyttö
- merkityksen päätteleminen asiayhteydestä
- ennakointi ja perusteltu arvaaminen
- pääasioiden erottaminen sivuseikoista
- omien tavoitteiden asettelu ja opiskelun suunnittelu
- oman työskentelyn ja oppimisen arviointi
- epäonnistumisten sietäminen
- pitkäjänteinen työskentely kielen oppimiseksi.





## OPPIMISEN TUKEMINEN KIELEN ERI OSA-ALUEILLA

### KUULLUN YMMÄRTÄMINEN JA SEN TUKEMINEN

Kuullun ymmärtämisen tavoitteiden saavuttamista edistää, kun opettajan puhe on jäseneltyä ja sisältää sekä taukoja että sidesanoja.

#### MUISTILISTA:

- Lämmittele oppilaat kuuntelemaan suomen kieltä. Kuuntelutehtävään ei voi siirtyä kylmiltään, vaan käytä sopivaa puhenopeutta ja artikuloi huolellisesti.
- Ota huomioon oppilaan suomen kielen taito.
- Käy ymmärtämiskysymykset läpi ja varmista, että tehtävänanto on ymmärretty.
- Tue kuuntelemista tarvittaessa näkyvissä olevilla kuvilla tai sanoilla.
- Käytä paljon visuaalista tukea täydentämään puhetta.
- Kirjoita näkyviin tukisanoja, jotta muistiinpanoihin tekeminen puheesta helpottuu.
- Jos kuuntelu on pitkä, jaa kuuntelu pienempiin osiin.
- Käy oikeat vastaukset läpi kuuntelun jälkeen. Sano oppilaan nimi ennen kysymystä, jotta hän voi paremmin valmistautua vastaamaan.
- Anna oppilaille riittävästi aikaa vastaamiseen.

## OPPIMISEN TUKEMINEN KIELEN ERI OSA-ALUEILLA

### PUHUMINEN JA SUULLINEN VUOROVAIKUTUS SEKÄ NIIDEN TUKEMINEN

Puheen ymmärrettävyyteen vaikuttavat ääntäminen, puheen tempo ja sujuvuus sekä sanastoja lauserakenteet.

#### MUISTILISTA:

- Huomioi, että puhutun kielen ja sen vastaanottamisen ominaispiirteet ovat erilaisia kuin kirjoitetun kielen.
- Keskustele ja esitä keskustelun aikana auttavia kysymyksiä.
- Tee helppoja kysymyksiä, yksi kysymys kerrallaan.
- Anna mahdollisuus puhua myös muiden oppilaiden kanssa.
- Käytä pari- ja ryhmätyötä, jolloin oppilas saa puhemalleja.
- Edellytä suullista osallistumista kaikilta oppilailta.
- Anna muille oppilaille mahdollisuus s2-oppilaan auttamiseen.
- Selitä oudot sanat ja käsitteet.
- Anna selkeät työskentelyohjeet.
- Käytä konkreettista kieltä.

## OPPIMISEN TUKEMINEN KIELEN ERI OSA-ALUEILLA

### LUKEMINEN JA SEN TUKEMINEN

Tavoitteena lukemaan oppimisessa on, että oppilas oppii käyttämään lukustrategioita hyvän lukijan tavoin. Opettaja ohjaa oppilaita toimimaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa, ennakoimaan lukemaansa (otsikoista, väliotsikoista, kuvista, tiivistelmistä jne.), etsimään tekstistä pääasioita ja tukisanoja sekä tekemään niiden pohjalta päätelmiä sekä käyttämään hyväkseen lauseyhteyttä.

### MUISTILISTA:

- Kartoita, mitä ennakkotietoja tai uskomuksia oppilaalla on asiasta.
- Varmista, että oppilas ymmärtää pääasiat.
- Lukemaan oppimisen alkuvaiheissa ääneen lukeminen tukee usein ymmärtämistä.
- Mieti, mitkä yksityiskohdat ovat olennaisia kokonaisuuden kannalta.
- Anna oppilaalle tarvittaessa mahdollisuus kuulla tekstit luettuna.
- Ohjaa oppilasta etsimään tekstistä pääasioita ja tukisanoja.
- Ohjaa oppilasta tekemään johtopäätöksiä pääasioiden pohjalta.
- Hyödynnä Rembrandt-menetelmää:
  - tekstin lukeminen
  - outojen käsitteiden avaaminen
  - tapahtumien piirtäminen
  - tapahtumien selittäminen kaverille.
- Ohjaa oppilasta käyttämään oppikirjaa (sisällysluettelon, sanaston jne. käyttäminen).
- Harkitse, mikä oppikirja on sopivin (Huom. Lähes kaikki oppikirjat on tehty suomenkielisille).
- Käytä oman oppikirjan lisäksi eriyttäviä oheismateriaaleja.
- Käytä tarvittaessa sanalistoja ja sanakirjoja.
- Varmista, että oppilas tutustuu erilaisiin teksteihin (asiatekstit, kertomukset, sadut, hintalaput, juna-aikataulut, tuotteiden nimet, sähköposti jne.).
- Opetä systemaattisesti sisällön kannalta olennaista sanavarastoa.
- Harjoitelkaa sanojen kaikenlaista ryhmittelyä.
- Taivuttakaa, johtakaa ja yhdistäkää sanoja oppilaiden ikä ja luokkataso huomioon ottaen.
- Muista, että oppilaan hyvä mekaaninen lukutaito ei välttämättä kerro hyvästä kielitaidosta ja luetun ymmärtämisestä.
- Luetun ymmärtäminen on kielitaidon osa-alueista vaativin: Harkitse tarkasti, millaisia tekstejä (asiatekstejä/kaunokirjallisia tekstejä) annat oppilaalle. Valitse mieluummin helpohko teksti, jota voit käsitellä yhdessä oppilaan kanssa monipuolisesti, kuin liian vaikea teksti.



### **MITEN LUET OPPIKIRJAN KAPPALEEN?**

1. Lue pääotsikko ja katso kuvat.
2. Mikä on tekstin aihe?
3. Mitä tiedät siitä jo nyt?
4. Lue väliotsikot, kuvat ja kuvatekstit. Mitä tietoja saat? Mitä tärkeitä sanoja löydät?
5. Lue tiivistelmät ja avainsanalistat.
6. Mitä tietoja saat? Mitä tärkeitä sanoja löydät?
7. Etsi tärkeät sanat ja niiden selitykset tekstistä.
8. Tee muistiinpanot.
9. Silmäile nopeasti koko teksti.
10. Täydennä muistiinpanoja.
11. Kerro tärkeimmät asiat ääneen.

## OPPIMISEN TUKEMINEN KIELEN ERI OSA-ALUEILLA

### KIRJOITTAMINEN JA SEN TUKEMINEN

Kirjoittamisen taidot kehittyvät s2-opetuksessa lukemisen kanssa vuorovaikutuksessa. Taitavaksi kirjoittajaksi kehitty kuuntelemalla, puhumalla, lukemalla ja ymmärtämällä. Tavoitteena on päästä kuulemisesta ymmärtämiseen ja ymmärtämisestä tuottamiseen.

#### MUISTILISTA:

- Käytä paljon perusharjoittelua.
- Etene kirjoittamisessa seuraavassa järjestyksessä: kirjain — tavu — sana — lause.
- Ohjaa oppilasta tarvittaessa tekemään ”omaa sanakirjaa” keskeisistä käsitteistä.
- Harjoitelkaa kirjoittamaan monenlaisia tekstejä (asiatekstit, tarinat jne.).
- Opeta sanelutehtävien avulla äänneiden keston kuuntelemista.
- Korjataan virheellisesti kirjoitetut sanelut.
- Luovassa kirjoittamisessa kiinnitä huomiota virheettömän oikeinkirjoituksen lisäksi tekstin rakenteeseen, sanojen valintaan, sanavarastoon ja oikeakielisyyteen.
- Anna malli siitä, mitä erilaisia tehtäviä tehtäessä on ajateltava: ”Miten kirjoitan oikean/hyvän vastauksen?”
- Vertailkaa yhdessä hyvää ja heikkoa tekstiä.
- Opetä systemaattisella tavalla. Kun tavat ovat tuttuja, pystyy heikommallakin kielitaidoilla osallistumaan turvallisesti.
- Kiinnitä huomiota oppilaan käsialaan ja siistiin vihkotyöskentelyyn.
- Ohjaa oppilasta tarkistamaan: kirjainten tunnukset, isot kirjaimet, lauseen lopetusmerkit (piste, kysymysmerkki tai huutomerkki), yhdyssanat, lainausmerkit, kokonaiset lauseet, äänneiden pituus (vokaaleissa ja konsonanteissa), tavuttaminen.
- Anna oppilaille riittävästi aikaa.
- Hyödynnä laajasti kirjoittamaan oppimisen menetelmiä, esimerkiksi saduttamista.

## 5. MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN ARVIOINNISTA

**A**rviointi on osa oppimisprosessia ja tukee oppimista. Tämän periaatteen mukaan suomea opettelevan oppilaan oppimisen arviointi on aivan samanlaista kuin kenen tahansa muunkin. Arvioinnin tulee kohdistua opiskeltuun asiaan. Mahdollisten kielitaidon puutteiden vuoksi arvioinnin tulee olla joustavaa ja monipuolista. Muista, että arviointi ei ole itsetarkoitus.

Numeerinen arviointi on kohtuutonta silloin, kun oppilas ei vielä pysty osaamistaan kielellisesti osoittamaan. Sanallista arviointia onkin mahdollista käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta aina. Paras tapa sanallisessa arvioinnissa on kertoa se, mitä oppilas on oppinut ja mitä hänen pitää vielä oppia (esim. ”harjoitellaan seuraavaksi/harjoitellaan vielä”).

### Oppilaan suomen kielen taidon arviointi

**M**aahanmuuttajaoppilaan suomen kielen taidon arviointiin osallistuu luokanopettaja / äidinkielenopettaja yhdessä S2-opettajan kanssa. Arvioinnin apuna voi käyttää esimerkiksi kielellisen kehityksen diagnosoivaa tehtäväsarjaa (KIKE) tai äidinkielisten luetun ymmärtämisen ALLU-testistöä. KIKE soveltuu hyvin myös yläkoulu-  
laisten kielitaidon arviointiin.

# Liite 2

## S2-OPETUKSEN VUOSIKELLO



### ENNEN SEURAAVAA LUKUVUOTTA (huhtikuun loppuun mennessä)

- Päiväkodit ilmoittavat nivelpalaverissa kouluille s2-opetukseen oikeutetut lapset.
- Koulut ilmoittavat s2-koordinaattorille ryhmiin tulevat oppilaat.
- S2-ryhmien määrä ja opetusajankohdat päätetään.
- S2-oppimateriaalit tilataan.



### ENNEN SEURAAVAA LUKUVUOTTA (toukokuussa)

- Lukujärjestyksissä s2-opetus pyritään nivoamaan osaksi oppilaan koulupäivää.
- S2-koordinaattori ilmoittaa koulukuljetusta tarvitsevat oppilaat taksille. Lähettävän koulun vastuulla on kuljetusten yksityiskoh- tien sopiminen taksin kanssa.
- S2-oppilaan oppimissuunnitelma päivitetään.

## Lukuvuosi alkaa



### **SYKSYLLÄ** **(elo-syyskuussa)**

- S2-opetus alkaa ensimmäisellä kokonaisella kouluviikolla.
- S2-opettaja tiedottaa:
  - kouluille opetusaikatauluista ja mahdollisista poikkeuksista.
  - oppilaan luokanopettajalle/äidinkielen ja kirjallisuuden opettajalle/erityisopettajalle lukuvuoden aikana opiskeltavista kieliasioista.
  - oppilaan kotiin (suoraan tai luokanohjaajan kautta) opetuksen käytännön järjestelyistä ja arviointiperiaatteista.



### **ARVIOINTI**

- Lukukausien lopussa S2-opettaja arvioi oppilaan osaamista ja edistymistä yhdessä muuta S2-opetusta tarjoavan opettajan kanssa (luokanopettaja/aineenopettaja/erityisopettaja).
- Sanallinen arviointi on mahdollista aina lukuunottamatta päättöarviointia.
- Keväisin arvioinnin tueksi S2-opettaja tekee arvion oppilaan kielitaidosta kaikki kielitaidon osa-alueet huomioiden. Tämä voidaan liittää oppilaan lukuvuosittodistukseen.
- 9. luokan keväällä teetetään kaikilla kaupungin S2-oppilailla Opetushallinnon valtakunnallinen koe päättöarvioinnin tasa-arvon takaamiseksi.

# Liite 3

## Seinäjoki

LUOTTAMUKSELLINEN

## MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN OPPIMISSUUNNITELMA

## 1. OPPILASTIETOSIVU

Oppilastiedot	Oppilaan nimi (etunimi, sukunimi)		Sukupuoli <input type="checkbox"/> tyttö <input type="checkbox"/> poika
	Lähiosoite		Syntymäaika
	Postinumero ja -paikka		Puh.
	Äidinkieli	Kansallisuus	
	Uskonto  Osallistuuko ev.lut.usk. opetukseen <input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei Muu uskontoon liittyvä (koulun tilaisuudet, ruokavalio jne.)	Oman uskonnon opetus:	
	Kotona puhuttava kieli	Lapsen osaamat kielet	
	Saapunut Suomeen (milloin, mistä)		Suomen kansalainen <input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei
	Muuttotilanne (ks. ohje Akkunasta) <input type="checkbox"/> Maahanmuuttaja <input type="checkbox"/> Maahanmuuttajataustainen <input type="checkbox"/> Työperäinen maahanmuutto <input type="checkbox"/> Paluumuutto <input type="checkbox"/> Muu		
Koulutausta	Suomessa vuotta	Ulkomailla vuotta	Maa
	Sisarukset		
Vanhemmat/ huoltaja	Huoltaja (äiti)		Puh.  Osoite:  E-mail:
	Kielitaito		
	Huoltaja (isä)		Puh.  Osoite:  E-mail:
	Kielitaito		
Tulkkaus	Tulkin tarve palaverissa <input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei	Kieli	
Tiedonsiirtolupa	<input type="checkbox"/> Lapseni koulunkäyntiin liittyviä tietoja saa siirtää koulusta ja koulumuodosta toiseen. Lapsen asioita hoitavat asiantuntijat voivat tehdä keskenään yhteistyötä.		
	_____	_____	
	huoltajan allekirjoitus	huoltajan allekirjoitus	





**2. VALMISTAVA OPETUS**

<b>Koulu</b>	Koulun nimi	
	Opettaja	Puh. E-mail:
	Valmistavan opetuksen kesto (alkamis-/päättymispvm)	Vleisopetukseen siirtyminen (pvm)
	Tehdyt tutkimukset (esim. psykologin tutkimukset, tekijä/pvm, tukipalvelut jne.)	
	Erityistä oppimiseen liittyvää (oppimistyylit, oppimisstrategiat, perustaidot)	
	Lisätietoja (esim. integrointi muihin opetusryhmiin)	

**3. NYKYTILANNE**

<b>Oppilas</b>	Vahvuudet, kiinnostuksen kohteet	Tuettavat alueet
<b>Opettajat</b>	Luokanopettaja / Luokanohjaaja	Puh. E-mail:
	Erityisopettaja	Puh. E-mail:
	Muut opettajat	Puh. E-mail:
<b>Muut verkostotyöntekijät</b>	Terveystyöntekijä	Puh. E-mail:
	Sosiaalityöntekijä	Puh. E-mail:
	Koulupsykologi	Puh. E-mail:
	Muut asiantuntijat	Puh. E-mail:
<b>Maahanmuuttajien tukiopeutus</b>	On oikeutettu maahanmuuttajien tukiopeutukseen / 20 asti. <input type="checkbox"/> Ei ole oikeutettu maahanmuuttajien tukiopeutukseen.	

## 4. OPIAINEKOHTAISET OPETUSJÄRJESTELYT

## 4.1 SUOMEN KIELI (S2-OPETUS)

<b>Opettaja</b>	Nimi	Puh. E-mail
<b>Opetusjärjestelyt</b>	(missä, milloin, tuntimäärä, käytettävä materiaali)	
<b>Arviointi</b>	(koejärjestelyt, itsearviointi, arvioinnin muodot yms.)	

Ei tarvitse tällä hetkellä erillistä S2-opetusta, koska on kaikilla kielen osa-alueilla lähes suomea äidinkielenään puhuvan tasoinen.

Arvioinnin tehnyt

Arviointipäivämäärä / 20

## SUOMEN KIELEN ARVIOINTI

Kielen osa-alueet: Sanallinen kuvaus tasosta (alla oleva) tai eurooppalaisen viitekehyksen mukaisella taitotasosteikolla
<b>1. Kuullun ymmärtäminen</b>
<b>2. Puhuminen</b> (esim. arkikieli, ääntäminen, puheen sujuvuus, ymmärrettävyys)
<b>3. Lukeminen</b> (mekaaninen lukeminen, luetun ymmärtäminen)
<b>4. Kirjoittaminen</b> (sisällön ymmärrettävyys, oikeinkirjoitus, kielioppi)
<b>5. Kielioppi</b> (rakenteiden hallinta)
<b>6. Sanavarasto</b> (laajuus, monipuolisuus)

Erityistä suomen kielen taitoihin liittyvää	
---------------------------------------------	--

<b>Puheopetuksen tarve</b>	<input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei	Lisätietoja
----------------------------	------------------------------------------------------------	-------------



4.2 OMA ÄIDINKIELI

Kieli	Osallistunut oman äidinkielen opetukseen <input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei	
Opettaja		Puh. E-mail
Lisätietoja		

4.3 KIELET (tiedot muista kielistä liitteelle)

Oppiaine		
Opettaja	Nimi	Puh. E-mail
Opetusjärjestelyt	(missä, milloin, tuntimäärä, käytettävä materiaali)	
Henkilökohtaiset tavoitteet		
Arvioinnin muodot		
Arvio saavutetusta tasosta		
Lisätietoja		

4.4 MATEMATIIKKA

Opettaja	Nimi	Puh. E-mail
Opetusjärjestelyt	(missä, milloin, tuntimäärä, käytettävä materiaali)	
Henkilökohtaiset tavoitteet		
Arvioinnin muodot		
Arvio saavutetusta tasosta		
Lisätietoja		



## 4.5 REAALIAINEET (tiedot muista reaaliaineista liitteelle)

Oppiaine		
Opettaja	Nimi	Puh. E-mail
Opetusjärjestelyt	(missä, milloin, tuntimäärä, käytettävä materiaali)	
Henkilökohtaiset tavoitteet		
Arvioinnin muodot		
Arvio saavutetusta tasosta		
Lisätietoja		

4.6 TAITO- JA TAIDEAINEET (KUVATAIDE, LIIKUNTA, MUSIIKKI, TN/TS, KOTITALOUS)  
(tiedot muista taito- ja taideaineista liitteelle)

Oppiaine		
Opettaja	Nimi	Puh. E-mail
Opetusjärjestelyt	(missä, milloin, tuntimäärä, käytettävä materiaali)	
Henkilökohtaiset tavoitteet		
Arvioinnin muodot		
Arvio saavutetusta tasosta		
Lisätietoja		



4.7 VALINNAISET

<b>Oppiaine</b>		
<b>Opettaja</b>	Nimi	Puh. E-mail
<b>Opetusjärjestelyt</b>	(missä, milloin, tuntimäärä, käytettävä materiaali)	
<b>Henkilökohtaiset tavoitteet</b>		
<b>Arviointi</b>		
<b>Arvio saavutetusta tasosta</b>		
<b>Lisätietoja</b>		

5. OPPIMIS- JA TYÖSKENTELYTAIDOT

	Joskus	Usein	Aina	Lisätietoja
<b>Käyttäytyminen</b>				
Osaa ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Arvostaa omaa ja toisten tekemää työtä	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Noudattaa yhteisesti tehtyjä sopimuksia	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Edistää työrauhaa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
<b>Osallistuminen</b>				
Opiskelee aktiivisesti	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Innostuu koulutyöstä, on oma-aloitteinen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Keksii rakentavia ratkaisuja	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
<b>Yhteistyötaidot</b>				
Sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Auttaa tovereitaan	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Suhtautuu muihin myönteisesti	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
<b>Itsenäisyys työssä</b>				
Osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa työtänsä itsenäisesti	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Korjaa omaa toimintaansa itsearvioinnin perusteella	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	



Vastuuntunto ja huolellisuus				
Huolehtii koulutavaroistaan ja välineistään	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Tulee kouluun valmistautuneena	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Huolehtii tehtävistään	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
Huolehtii annetuista aikatauluista	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	

**6. MUUTA TIETOA**

<b>Muut asiat</b>
-------------------

**7. PÄIVITYS JA LÄSNÄOLIJAT**

<b>Oppimissuunnitelman päivitys</b>	/ 20
<b>Kokouksen läsnäolijat</b>	Paikka ja päiväys / 20 Läsnäolijat



# Liite 4

## Seinäjoki

Luottamuksellinen

### MAAHANMUUTTAJALAPSEN OPPIMISSUUNNITELMA

pvm.

Lapsen tiedot	Lapsen nimi (etunimi, sukunimi)	Sukupuoli <input type="checkbox"/> tyttö <input type="checkbox"/> poika
	Lähiosoite	Syntymäaika
	Postinumero ja -paikka	Puh.
	Äidinkieli	Kansallisuus
	Uskonto ja siihen liittyvät rajoitukset	
	Mitä kieltä tai kieliä kotona puhutaan? (esim. mitä kieltä vanhemmat puhuvat lapselle, luetaanko lapselle ja millä kielellä, mitä kieltä sisarukset ja vanhemmat keskenään)	
	Saapunut Suomeen (milloin, mistä)	Suomen kansalainen <input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei
Koulu/Varhaiskasvatustausta	Suomessa, vuotta	Ulkomailla, vuotta, maa
Vanhemmat/huoltajat ja sisarukset	Huoltaja (äiti)	Puh. Osoite: E-mail:
	Kielitaito	
	Huoltaja (isä)	Puh. Osoite: E-mail:
	Kielitaito	
	Sisarukset (nimi, syntymävuosi, luokka/päivähoitopaikka)	
Tulkkaus	Tulkin tarve palaverissa <input type="checkbox"/> kyllä <input type="checkbox"/> ei	Kieli
Tiedonsiirtolupa	<input type="checkbox"/> Lapseni oppimissuunnitelmaan liittyviä tietoja saa siirtää varhaiskasvatuksen sisällä ja esiopetuksesta kouluun. Lapsen asioita hoitavat asiantuntijat voivat tehdä keskenään yhteistyötä	
	huoltajan allekirjoitus	huoltajan allekirjoitus

# Seinäjoki

Luottamuksellinen

Suomi toisena kielenä –opetuksen (S2) henkilökohtainen suunnitelma v. 20 - 20

Nimi	Syntymäaika
Oman äidinkielen kehitys (esim. ymmärtääkö lapsi kotona puhuttua kieltä/kieliä, miten lapsi kertoo asioitaan omalla äidinkielellään, vanhempien arvio lapsen äidinkielen taidoista ja käytöstä)	
Suomenkielen kehitys (nykytilanne) Kotona:  Varhaiskasvatus / esiopetus:	
S2-tavoitteet / arviointi ja seuranta (katso liite S2-oppimisen seuranta alle kouluikäisillä)	